לוקה שתים מבושל לוקה שתים נא ומבושל לוקה שלש [א]אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות איכא דאמרי [ב][א]תרתי הוא דלא לקי חדא מיהת לקי איכא דאמרי חדא נמי לא לקי דלא מייחד לאויה [ג]כלאו דחסימה [ד]רבא [ה]אמר [ב]אכל זג לוקה שתים חרצן לוקה שתים זג וחרצן לוקה שלש אביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות איכא דאמרי תרתי הוא דלא לקי חדא מיהת לקי איכא דאמרי חדא נמי לא לקי דלא מייחד לאויה כלאו דחסימה ת"ר אכל כזית נא מבעוד יום פטור כזית נא משחשיכה חייב אכל כזית צלי מבעוד יום לא פסל עצמו מבני חבורה כזית צלי משחשיכה פסל עצמו מבני החבורה תניא אידך יכול אכל כזית נא מבעוד יום יהא חייב ודין הוא ומה בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו דין שישנו בבל תאכל נא או לא בשעה שאינו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שישנו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא ואל תתמה שהרי הותר מכללו אצל צלי תלמוד לומר [1]אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש שאין תלמוד לומר כי אם צלי אש ומה תלמוד לומר כי אם צלי אש לומר לך [ו][ג]בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא [ז]רבי אומר אקרא אני בשל מה ת"ל מבושל שיכול אין לי אלא שבישלו משחשיכה בשלו מבעוד יום מנין תלמוד לומר בשל מבושל מכל מקום והאי בשל מבושל אפקיה רבי לצלי קדר ולשאר משקין אם כן לימא קרא או בשל בשל או מבושל מבושל מאי בשל מבושל שמעת מינה תרתי תנו רבנן [ד]אכל צלי מבעוד יום חייב וכזית נא משחשיכה חייב קתני צלי דומיא דנא מה נא בלאו אף צלי בלאו בשלמא נא כתיב אל תאכלו ממנו נא אלא צלי מנלן דכתיב [2]ואכלו את הבשר בלילה הזה [ח]בלילה אין ביום לא [ה]האי לאו הבא מכלל עשה הוא וכל לאו [ט]הבא מכלל עשה אמר רב חסדא הא מני

רבי

לוקה שתים. משום לא תאכל נא ומשום לא תאכלו כי אם צלי אש דכי אם צלי אש נמי אלאו דלא תאכלו קאי: **מבושל לוקה שתים.** משום מבושל ומשום לא תאכלו כי אם צלי אש: **לאו שבכללות הוא.** דכולל בו כל מיני בשולים שאינן צלייה לאסור: **איכא דאמרי תרתי הוא דלא לקי.** כיון שהוא לוקה משום נא [או] משום מבושל תו לא לקי משום כלל דכי אם צלי אש: **אכל חדא מיהא לקי.** כגון המבשל בחמי טבריא ואכלו דאין כאן מלקות דבישול ולא מלקות של נא לוקה משום כי אם צלי אש: **ואיכא דאמרי חדא נמי לא לקי.** משום כי אם צלי אש דלא מיוחד לאויה דידיה כלאו דחסימה שהוא מפרש איסורו וסמיכא ליה פרשת מלקות לעיל מיניה[ל]: **אכל זג לוקה שתים.** נזיר שאכלו משום זג לא יאכל[מ] ומשום מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים וגו'[נ] דלא יאכל קאי נמי אמכל אשר יעשה: **לאו שבכללות.** אין לוקין על מכל אשר יעשה דלאו שבכללות הוא שכולל חרצנים וזגים וענבים לחים ויבשים ועלים ולולבין: **תרתי לא לקי.** היכא דאכל זג או חרצן ולקי עלייהו לא לקי תו משום מכל אשר יעשה. ומודה אביי דאם אכל זג וחרצן לוקה שתים דכיון דמפורש כל אחד לעצמו קאי נמי אלאו דלא יאכל והוי כמאן דכתב לאו אכל חד וחד והכי מוכח במסכת נזיר[ס] דלא פליג אביי אלא אמלקות דמכל אשר יעשה: **חדא מיהא לקי.** אם אכל עלין ולולבין דאין כאן מלקות דזג וחרצן לקי משום לאו דמכל אשר יעשה: **אכל כזית נא מבעוד יום פטור.** טעמא מפרש לקמיה מקראי: **לא פסל את עצמו מבני חבורה.** דאמרי' לקמן (דף פו.) אין הפסח נאכל לא בשתי חבורות כאחד ואין האוכל אוכל בשני מקומות ונפקא לן מבבית אחד יאכל[ע] ומתרגמינן בחבורא חדא יתאכל ואכילה דמבעוד יום לאו אכילה היא ומותר לאכול משתחשך עם בני חבורה שנמנה עמהן: **כזית צלי משתחשיכה.** מפסח שנמנה עליו: **פסל עצמו מבני חבורה.** כדפרישית שאין האוכל מותר לאכול הימנו בשני מקומות: **בשעה שאינו בקום אכול צלי.** דאין לו היתר אכילת צלי אינו דין שישנו בלאו דלא תאכל נא: **או לא.** או לא נאמר כן אלא בענין אחר בשעה שישנו בקום אכול צלי דהיינו בלילה דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה[פ] אינו בבל תאכל נא: **ואל תתמה שהרי הותר מכללו אצל צלי.** דהא אפילו צלי היה אסור לאכול ביום כדכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה ולא ביום וכשחשכה הותר מכלל איסור עשה דצלי ונימא נמי נהי דלא הותר לכתחלה אכל נא מיהו לא לחייב עליה אם אכלו: **שאין תלמוד לומר כי אם צלי אש.** דהא כתיב לעיל מיניה צלי אש ומצות וגו': **אקרא אני בשל.** דייך הוה ליה בקריאת בשל: **אין לי.** שיתחייב על אכילת בשר[צ] אלא אם כן בישלו משחשיכה שהוא עיקר זמנו: **בישלו מבעוד יום.** ואכלו משתחשך מנין: **והא אפקיה.** רבי גופיה דרשיה לעיל (ע"א) לשאר משקין ולצלי קדר: **בשל מבושל.** מדשני בדבוריה דריש ביה דרשה אחריתי נמי: **כזית צלי מבעוד יום חייב.** מפרש ליה לקמיה: **קתני.** חיובא דצלי דמבעוד יום דומיא דחיובא דנא משחשיכה:

רבי

אבל כזית נא לוקה שתים משום נא ומשום כי אם צלי אש דהוי כאילו כתיב אל תאכלו כי אם צלי אש. הקשה הר"י דאורליינ"ש אמאי חשבי' בריש אלו נערות (כתובות דף ל.) בעולה לכהן גדול בעשה גרידא דכי אם בתולה מעמיו כתיב הא כי היכי דחשבינן הכא כי אם צלי אש כלאו ה"נ ה"ל לאיחשובי בעולה לכהן גדול כלאו דהוי כאילו כתיב לא יקח כי אם בתולה וי"ל דכי אם בתולה לא חשיב לאו משום דסיפא דקרא מוכח עליו דהוי עשה דכתיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה: **איכא דאמרי חדא מיהא לקי.** פ"ה כמי ומי טבריא חייב משום כי אם צלי אש וקשה לר"ת א"כ בין לאביי בין לרבא תיקשי להו ברייתא דלעיל דתניא נא ומבושל אמרתי לך ולא מי אלמא לא לקי על מי ועוד דאמר בפ' המקבל (ב"מ דף קטו:) אפלוגתא דרב הונא ורב יהודה בחובל ריחים ורכב דרב יהודה אמר לוקה שתים ורב הונא אמר לוקה שלש ומסיק רבא אנא דאמרי אפילו כרב יהודה עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חובל לדברים אחרים הוא דאתא אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא ולפ"ה הא איצטריך למי ולמי טבריא לכ"נ לר"ת דאמי לא לקי לכו"ע דכי אם צלי אש לא משמע דאתא למלקות אלא לעשה דכי אם צלי אש תאכלו ולא דמי לכי נפש הוא חובל דבההוא מודו כו"ע דלוקה אשאר דברים כדקתני התם בהדיא בברייתא חבל זוג של ספרים ולמד של פרות לוקה שתים דכי נפש הוא חובל משמע שפיר בלשון לאו שהוא נתינת טעם כל שהוא דבר נפש לא תחבול ואתא שפיר הא דקאמר רבא התם דכי נפש הוא חובל אתא לשאר דברים אבל כי אם צלי אש לא אתא אלא לעשה ובנא ומבושל דווקא פליגי דרבא סבר להכי סמכיה לאו ללקות עליו על נא ומבושל שהם בני מילקא ואביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות והא דקאמר חדא מיהת מילקא לקי הכי פי' אם התרו בו משום כי אם צלי אש לבדו אבל על מלקות נא ומבושל לא ילקה דלהכי מהני מה שכתבו בלשון כלל ומיהו לבדו מיהא לקי שסמכו ללאו שהם בני מלקות: **אמר רבא אכל זג לוקה שתים.** הא פלוגתא דאביי ורבא איתמר איפכא בפ' שלשה מינין (נזיר דף לח:) והכא רבות בגמרא[ר]: **שאין ת"ל כי אם צלי אש.** אע"ג דאיצטריך להלקות עליו משום כי אם צלי אש היינו נמי משום דסמכיה לנא ומבושל: **אם כן לימא קרא בשל בשל או מבושל מבושל.** הכא משמע דאורחיה דקרא לכפול תיבה אחת בענין אחד טפי מבשני עניינים וכן במרובה (ב"ק דף סה.) גבי המצא תמצא ובהחובל (שם דף פה:) גבי ורפא ירפא וקשה דבריש היו בודקין (סנהדרין ד' מ:) קאמר מדהוי ליה למיכתב דרוש תדרוש או חקור תחקור וכתב היטב שמע מינה לאפנויי משמע דאי הוה כתב הכי לא הוה מופנה ושמא התם לא חש לדקדק בלשון רק להוכיח דמופנה[ק]:

לאמר

עין משפט נר מצוה

קפב א מיי' פ"ח מהל' ק"פ הלכה ד ופי' י"ט מהלכות סנהדרין הלכה ג:

קפג ב מיי' פ"ה מהל' נזיר הלכה ח:

קפד ג מיי' פ"ח מהל' ק"פ הלכה ד:

קפה ד ה שם הלכה ה:

רבינו חננאל

לוקה שתים, אחת משום נא ואחת משום צלי אש. אכלו מבושל לוקה שתים. נא ומבשול לוקה שלש. ואביי אמר אין לוקין על לאו שבכללות, כלומר לאו אחד כולל האוכל נא והאוכל מבושל. שנאמר אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים וגו'. איכא דאמרי לאביי אכל נא ומבושל תרא מיהא לקי. איכא דאמרי לא לקי כלל עד דמיחד לאויה כלאו דחסימה. אמר רבא נזיר שאכל זג לוקה שתים, אחת משום שנאמר מחרצנים ועד זג לא יאכל. ואחת משום שנאמר מכל אשר יעשה מגפן היין, חרצן לוקה שתים, זג וחרצן לוקה שלש. אביי אמר אין לוקין וכו'. ת"ר אכל כזית נא מבעוד יום פטור. מאי טעמא אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש, בשעה שישנו בקום אכול צלי שהוא בלילה, דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה, ישנו בבל תאכל נא, מבעוד יום שאינו בקום אכול צלי, אינו חייב אם אכל נא. אכל כזית נא משחשכה חייב, שהרי ישנו בקום אכול צלי. אכל כזית צלי מבעוד יום, לא פסל עצמו מבני חבורה שאינה אכילת כזית צלי, משחשכה פסל עצמו מבני חבורה. וסוגיא דשמעתא כולה כענין הזה. ואקשינן אהא דתניא אכל כזית צלי מבעוד יום חייב, אמאי לאו הבא מכלל עשה הוא, האיך שנאמר ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש, בלילה אכול אותו ולא ביום, והו לאו הבא מכלל עשה, דמאכילתו בלילה שהוא עשה הבאתה לא תאכל ביום שהוא לאו, וכל כי האי גונא עשה הוא ואין לוקין על עשה. אמר רב חסדא זו הברייתא

מסורת הש"ס

א) מנחות נח:, ב) [שם], ג) [מכות יג: טו.], ד) נזיר לח:, ה) [צ"ל אמר רבא עי' תוס' דהכא ד"ה אמר רבא אמנם גי' הכ"מ בפ"ה מהלכות נזירות אמר אביי אכל זג וכו' רבא אמר אין לוקין על לאו שבכללות], ו) ב"מ קטו., ז) מכילתא בא פרשה ו, ח) [לקמן קכ:], ט) יבמות כד: ע: סח. עג: זבחים לד. חולין פא., י) [נדרים כה], כ) [במדבר ו], ל) [שם], מ) [דף לח:], נ) [שמות יב], ס) בפ"ח: בשל, ע) [הכילו תוס' מנחות נח: בפרוטרוט בד"ה ואיכא], פ) [ועי"ע תוס' כתובות לט: ד"ה אין ותוס' ב"ק סה. ד"ה לכתוב ותוס' מנחות יח: ד"ה לכתוב],

תורה אור השלם

1. אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרָעָיו וְעַל קִרְבּוֹ: שמות יב ט

2. וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמַצּוֹת עַל מְרֹרִים יֹאכְלֻהוּ: שמות יב ח

מוסף רש"י

אין לוקין על לאו שבכללות. משום לא תאכלו כי אם צלי אש, דכ"ל נא ומבושל, ואין לוקין אלא על נא ומבושל שהן מפורשין (ב"מ קטו:). זג וחרצן לוקה שלש. אחת מכל אשר יעשה מגפן היין ואחת על חרצנים ואחת על זג, דלא יאכל אכולהו קאי (נזיר לח:). בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא. שאינו עובר בנא ומבושל אלא בלילה (ב"מ קטו.).